

Volně prodejná léčiva pro samoléčbu bolesti

PharmDr. MVDr. Vilma Vranová, Ph.D.

Ústav aplikované farmacie, Veterinární a farmaceutická univerzita Brno

Je prezentován přehled volně prodejných léčiv pro samoléčbu bolesti v návaznosti na článek v předchozí rubrice (Prakt. lékař. 2017; 13(4): 173–175).

Klíčová slova: paracetamol, ibuprofen, diklofenak, nesteroidní antiflogistika.

Over-the-counter drugs for self-treatment of pain

An overview of over-the-counter drugs for self-treatment of pain is presented as a follow-up to an article in the previous section (Prakt. lékař. 2017; 13(4): 173–175).

Key words: paracetamol, ibuprophen, diclofenac, nonsteroidal anti-inflammatory drugs.

NÁZEV	KYSELINA ACETYLSALICYLOVÁ
INDIKACE	léčba mírné až střední bolesti; horečka
KONTRAINDIKACE	3. trimestr, věk do 12, v případě horečnatých onemocnění do 16 let, přecitlivělost na salicyláty nebo NSA; poruchy krvetvorby a krevní srážlivosti; vředová choroba GIT, bronchiální astma
DÁVKOVÁNÍ	závisí na indikaci – jako analgetikum p. o. 325–650 mg každé 4 hodiny, nebo 500–1 000 mg 3–4x denně
INTERAKCE	alkohol zvyšuje riziko GI ulcerací a prodlužuje čas srážení krve; antikoagulancia a heparin zvyšují riziko krvácení
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat s jídlem nebo po jídle, zapít plnou sklenicí vody ■ antacida v případě potřeby užívat až s časovým odstupem 1–2 hodiny ■ maximální dávka 4 g/den ■ pacient před plánovaným chirurgickým výkonem (včetně dentálního) by měl 1 týden předem vysadit tuto medikaci, aby bylo sníženo riziko možného postoperačního krvácení.

NÁZEV	IBUPROFEN
INDIKACE	léčba mírné až střední bolesti; horečka
KONTRAINDIKACE	přecitlivělost na ostatní NSA, ASA; vředová choroba GIT, poruchy krvetvorby a krevní srážlivosti; závažné onemocnění srdce, jater, ledvin; dehydratace, 3. trimestr, plané neštovice
DÁVKOVÁNÍ	k léčbě bolesti (400 mg 3x denně), k léčbě menstruační bolesti a k redukci zvýšené teploty u dětí (1–12 let při 39 °C 5–10 mg/kg/den rozdělené ve 3–4 dávkách)
INTERAKCE	ostatní NSA, snížení účinku antihypertenziv ze skupiny betablokátorů a klíčových diuretik; warfarin ↑ riziko krvácení GIT
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat lék brzy po jídle nebo s jídlem, mlékem či látkami chránícími žaludek, zvýšit příjem tekutin ■ abstinence, neužívat další NSA ■ maximální dávka 1 200 mg po dobu nejdéle 3 dny ■ možnost ovlivnění pozornosti ■ při užívání lokálních forem ošetřené místo nevystavovat přímému slunci ■ kontraindikován u psů a koček ■ může maskovat projevy infekčního onemocnění

NÁZEV	DIKLOFENAK
INDIKACE	léčba revmatických onemocnění, artróza, jiná onemocnění zánětlivého charakteru provázená bolestí nebo teplotou, dysmenorea, postoperativní analgezie
KONTRAINDIKACE	přecitlivělost na ostatní NSA, ASA; vředová choroba GIT, poruchy krvetvorby a krevní srážlivosti; závažné onemocnění srdce, jater, ledvin; dehydratace, gravidita, děti a mladiství, zvážit podávání u pacientů s významnými rizikovými faktory pro kardiovaskulární příhodu (např. hypertenze, hyperlipidemie, diabetes mellitus, kouření)
DÁVKOVÁNÍ	analgezie 25 mg každých 4 až 6 hodin, max. 75 mg denně, dysmenorea (pouze draselná sůl) – 50 mg 2× denně, počáteční dávka může být dle potřeby i 100 mg; draselná sůl umožňuje rychlejší a silnější nástup analgetického účinku
INTERAKCE	alkohol a podávání kyseliny acetylsalicylové, jiných NSA nebo dalších látek, které mohou potencovat dráždění a krvácení GIT.
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ po jídle nebo s jídlem ■ je-li tableta enterosolventně obalovaná a je nutná současná aplikace antacid, je nutno dodržet alespoň 2hodinovou přestávku mezi podáním obou léků, jinak by mohl být narušen enterosolventní obal ■ zvýšené riziko fotosenzitivity – i solárium ■ MNOHO NÁZVŮ – DUPLICITA TERAPIE ■ možný vznik útlumu nebo ospalosti

NÁZEV	DEXKETOPROFEN
INDIKACE	krátkodobá symptomatická léčba bolesti mírné až střední intenzity, jako je akutní muskuloskeletální bolest, dysmenorea a bolesti zubů
KONTRAINDIKACE	alergie, onemocnění GIT, poruchy srážlivosti, gravidita, děti a mladiství, onemocnění jater a ledvin, dehydratace
DÁVKOVÁNÍ	25 mg každých 8 hodin, celková denní dávka nesmí přesáhnout 75 mg
INTERAKCE	podávání několika NSA dohromady může synergicky zvyšovat riziko gastrointestinálních ulcerací a krvácení, antikoagulancia, hepariny, SSRI, kortikoidy, lithium, methotrexát
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat lék brzy po jídle nebo s jídlem, zvýšit příjem tekutin ■ abstinence, neužívat další NSA ■ maximální dávka ■ u žen, které mají potíže s otěhotněním nebo jsou vyšetřovány pro neplodnost, je třeba zvážit vysazení dexketoprofenu

NÁZEV	NAPROXEN
INDIKACE	úleva od mírné až středně silné bolesti, jako je bolest hlavy, migréna, bolest zubů, bolest svalů, kloubů a zad a bolest doprovázející akutní záněty horních cest dýchacích, primární dysmenorea, horečka, bolest po chirurgických výkonech a po úrazech
KONTRAINDIKACE	děti do 12 let a pod 55 kg, přecitlivělost GIT, závažné srdeční selhání, třetí trimestr gravidity
DÁVKOVÁNÍ	naproxenum natricum 275 mg v jedné potahované tabletě obvyklá dávka je 1 tableta podávaná každých 8–12 hodin; jako počáteční dávku lze užít 2 tablety najednou nebo v časovém odstupu jedné hodiny při samoléčbě se nedoporučuje užívat více než 3 tablety denně, tj. 825 mg maximální denní dávka je 1 650 mg naproxenu
INTERAKCE	podávání několika NSA dohromady může synergicky zvyšovat riziko gastrointestinálních ulcerací a krvácení, antikoagulancia, hepariny, SSRI, kortikoidy, lithium, methotrexát
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat lék brzy po jídle nebo s jídlem, zvýšit příjem tekutin ■ abstinence, neužívat další NSA ■ maximální dávka

NÁZEV	PARACETAMOL
INDIKACE	horečka, tlumení akutních a subakutních bolestí, jako jsou bolesti hlavy, zubů a svalů
KONTRAINDIKACE	hypersenzitivita, závažná hepatocelulární insuficience, těžká hemolytická anémie, těžší poruchy jater a ledvin
DÁVKOVÁNÍ	jednotlivá analgetická dávka paracetamolu per os 10–15 mg/kg, denní maximálně 60 mg/kg 51–70 kg 750 mg 71–100 kg 1 000 mg max. denní dávka je 4 g, při dlouhodobé terapii (déle než 10 dnů) 2,5 g

INTERAKCE	alkohol; u alkoholiků je nutno redukovat dávku na maximálně 2 g denně, indukce CYP 450 – rifampicin, fenobarbital Specifické antidotum acetylcystein v dávce 70–140 mg/kg 3x denně
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat 30 minut před jídlem nebo 2 hodiny po jídle; děti nejdéle 5 dní ■ nepokračovat v terapii, pokud se účinek nedostaví u dospělých do 10 dnů při léčbě bolesti a do 3 dnů při léčbě zvýšené teploty ■ v případě užívání alkoholu nutno přistoupit k nižšímu dávkování ■ ŽIVOT OHROŽUJÍCÍ DUPLICITA TERAPIE ■ kontraindikován u psů a koček

NÁZEV	PROPYFENAZON
INDIKACE	bolesti hlavy, zubů, migréna, bolesti při nachlazení, bolestivá menstruace
KONTRAINDIKACE	děti, gravidita, laktace, ulcerace GIT, alkoholismus
DÁVKOVÁNÍ	propyfenazon je dostupný pouze jako součást fixních kombinací s paracetamolem a kofeinem; individuální, při bolesti 300–600 mg, dále dle potřeby 300 mg v intervalech nejméně čtyřhodinových nejvýše do celkové dávky 1 500 mg/den
INTERAKCE	propyfenazon může zvyšovat účinek řady jiných farmak tím, že je vytlačuje z vazby na plazmatické bílkoviny, např. jiná antiflogistika, perorální antidiabetika a nepřímá antikoagulancia, fenytoin a sulfonamidy; současné podání glukokortikoidů, jiných antiflogistik a alkoholu zvyšuje riziko gastrointestinálního krvácení a tvorby vředu; propyfenazon může zvyšovat účinek hematotoxických látek, účinek propyfenazonu je snižován všemi látkami, které vyvolávají indukci mikrosomálních enzymů, např. barbituráty
KLÍČOVÉ INFORMACE	■ užívat lék na lačno, zvýšit příjem tekutin ■ abstinence ■ maximální dávka

KOMBINACE FARMAK	Ibuprofen 200 mg + paracetamol 500 mg představují asi nejlevnější, přitom volně prodejnou analgetickou kombinaci s vysokou pravděpodobností analgetického účinku, možno využít i fixní kombinace paracetamolu s kyselinou acetylsalicylovou a s kofeinem.
-------------------------	---

LITERATURA

1. Státní ústav pro kontrolu léčiv. SPC přípravků Ibalgin Junior, Valetol, Dexolet, Nalgesin S [online] [cit. 2017-09-09] <http://www.sukl.cz/modules/medication/search.php>.
2. Státní ústav pro kontrolu léčiv. Farmakoterapeutické in-

formace 3/2015 [online] [cit. 2017-09-09] <http://www.sukl.cz/sukl/2015>.

3. Česká lékárnická komora. Dispenzační minima ČLnK [online] [cit. 2017-09-09] <http://www.lekarnici.cz/Vzdelavani/Dispenzacni-minima/Dispenzacni-minima.aspx>.

penzacni-minima/Dispenzacni-minima.aspx.

4. Česká lékárnická komora. Doporučené postupy ČLnK [online] [cit. 2017-09-09] <http://www.lekarnici.cz/Vzdelavani/Doporucene-postupy.aspx>.